

УДК 332.1:338.24

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V55(2026)-40

Шандова Н. В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький, Україна

ORCID: 0000-0002-6278-1143

e-mail: shandova.nataliya@kntu.edu.ua

Годунов С. Є., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький, Україна

ORCID: 0009-0001-8419-2155

e-mail: hodunov.serhii@kntu.net.ua

Стратегічна спроможність постконфліктного регіону в системі довгострокового економічного розвитку

Анотація. У статті розглянуто теоретико-методичні засади формування стратегічної спроможності постконфліктного регіону в системі довгострокового економічного розвитку. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення процесів відновлення регіонів, що зазнали масштабних руйнувань виробничої, соціальної та інституційної інфраструктури, а також потребою переходу від фрагментарних стабілізаційних заходів до цілісної моделі розвитку, здатної забезпечити структурну перебудову економіки, підвищення її стійкості та мінімізацію ризиків повторних шоків. В умовах зростаючої невизначеності особливої ваги набуває формування інтегрованого підходу до оцінювання здатності регіону не лише відновлювати втрачені ресурси, а й трансформувати економічну систему відповідно до довгострокових стратегічних орієнтирів.

Метою дослідження є обґрунтування концепції стратегічної спроможності постконфліктного регіону, визначення її економічної природи, структурних компонентів та розроблення методичних засад оцінювання в контексті забезпечення довгострокового розвитку.

У результаті дослідження сформульовано авторське визначення стратегічної спроможності як інтегрованої та динамічної здатності регіональної економіки забезпечувати відновлення, структурну адаптацію та стале зростання на основі узгодженої взаємодії ресурсних, інституційних, управлінських, соціально-економічних і безпекових механізмів. Розроблено структурну модель стратегічної спроможності, що враховує фазовий характер постконфліктної трансформації та змінність значущості окремих складових залежно від етапу розвитку. Запропоновано систему принципів і показників оцінювання, яка поєднує статичні індикатори стану з динамічними, структурно-адаптаційними та шокостійкими характеристиками, що дозволяє інтерпретувати спроможність як процес довгострокової адаптації економічної системи.

Результати дослідження можуть бути використані у процесі формування регіональної політики постконфліктного відновлення, розроблення стратегічних документів розвитку територій та удосконалення механізмів оцінювання спроможності регіональних економічних систем.

Ключові слова: стратегічна спроможність; постконфліктний регіон; довгостроковий економічний розвиток; регіональна економіка; структурна трансформація; стратегічне планування; регіональна політика.

Shandova Nataliia, Doctor of Economics, Professor, The Head of the Department of Economy, Entrepreneurship and Economic security, Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, Ukraine

Hodunov Serhii, Graduate student of the third (educational and scientific) level of higher education, Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, Ukraine

Strategic Capacity of a Post-Conflict Region within the System of Long-Term Economic Development

Abstract. Introduction. The article examines the theoretical and methodological foundations for the formation of the strategic capacity of a post-conflict region within the system of long-term economic development. The relevance of the study is determined by the need for a comprehensive scientific understanding of recovery processes in regions that have experienced large-scale destruction of production, social, and institutional infrastructure, as well as by the necessity to shift from fragmented stabilization measures to an integrated development model capable of ensuring structural economic transformation, enhanced resilience, and minimization of repeated shock risks. Under conditions of growing uncertainty, particular importance is attached to developing an integrated approach to assessing a region's ability not only to restore lost resources but also to transform its economic system in line with long-term strategic priorities.

¹Стаття надійшла до редакції: 09.02.2026

Received: 09 February 2026

Purpose. *The purpose of the study is to substantiate the concept of strategic capacity of a post-conflict region, to determine its economic nature and structural components, and to develop methodological principles for its assessment in the context of ensuring long-term development.*

Results. *As a result of the research, an original definition of strategic capacity is proposed as an integrated and dynamic ability of a regional economy to ensure recovery, structural adaptation, and sustainable growth through the coordinated interaction of resource, institutional, managerial, socio-economic, and security mechanisms. A structural model of strategic capacity has been developed, considering the phased nature of post-conflict transformation and the changing significance of individual components depending on the stage of development. A system of principles and indicators for assessment is proposed, combining static state indicators with dynamic, structural-adaptive, and shock-resilience characteristics, which makes it possible to interpret capacity as a process of long-term adaptation of the economic system.*

Conclusions. *The research findings can be applied in the formation of regional post-conflict recovery policies, the development of strategic planning documents for territorial development, and the improvement of assessment mechanisms for the capacity of regional economic systems.*

Keywords: *strategic capacity; post-conflict region; long-term economic development; regional economy; structural transformation; strategic planning; regional policy.*

JEL Classification: *R11, R58; O18, H77*

Постановка проблеми. Сучасний етап відновлення постконфліктних регіонів дедалі частіше зводиться до реалізації окремих програм фінансової підтримки, інфраструктурної реконструкції або стимулювання підприємництва. Водночас практика свідчить, що наявність ресурсів і навіть комплексних стратегій не гарантує довгострокового економічного розвитку, якщо регіональна система не здатна інтегрувати ці інструменти у стійку траєкторію зростання. Проблема полягає у відсутності цілісного економічного розуміння стратегічної спроможності постконфліктного регіону як інтегрованої здатності забезпечувати стабілізацію, трансформацію та відновлення конкурентних позицій у довгостроковій перспективі.

Вирішення цієї проблеми потребує переходу від фрагментарного аналізу факторів розвитку до формування концепції стратегічної спроможності, яка поєднує ресурсні, інституційні, управлінські та безпекові компоненти в єдину системну модель. Йдеться не лише про опис структурних елементів, а про економічне обґрунтування їх взаємодії та розроблення методичних засад оцінювання, що дозволяють визначити реальну здатність регіону до довгострокового розвитку в умовах постконфліктної трансформації.

У міжнародній практиці післявоєнного відновлення успішні приклади демонструють, що ключовим чинником сталого зростання стає не обсяг залучених ресурсів, а інституційна якість управління, координація економічної політики та спроможність регіонів адаптуватися до нових структурних умов. Досвід країн Центральної та Східної Європи, а також держав, що пройшли через конфлікти, свідчить, що довгостроковий економічний ефект досягається тоді, коли формується системна регіональна спроможність до відновлення, а не лише відбудова матеріальної бази.

В Україні ж формування такої спроможності ускладнюється низкою чинників. Тривала воєнна невизначеність, руйнування виробничих ланцюгів, демографічні втрати, асиметрія регіонального розвитку та інституційні обмеження знижують

здатність територій до самостійної економічної трансформації. Наявні програми підтримки часто реалізуються в умовах високих ризиків та нестабільності нормативного середовища, що стримує інвестиційну активність і ускладнює стратегічне планування. Разом із тим Україна володіє суттєвим потенціалом для формування стратегічної спроможності постконфліктних регіонів. Євроінтеграційний курс, доступ до міжнародної фінансової допомоги, розвиток децентралізації та накопичений досвід адаптації економіки до кризових умов створюють передумови для переходу від моделі відновлення до моделі довгострокового економічного розвитку. Важливим ресурсом виступає також підприємницька активність та інституційне оновлення на регіональному рівні. Формування стратегічної спроможності може стати системоутворюючою основою відновлення, оскільки дозволяє поєднати короткострокові заходи стабілізації з довгостроковими цілями структурної модернізації, підвищення конкурентоспроможності та економічної безпеки регіонів. Саме через інтеграцію факторів розвитку у єдину модель можливо забезпечити не лише компенсацію втрат, а й створення нових джерел економічного зростання, що зумовлює актуальність цього дослідження та визначає його наукову й практичну значущість.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковці, що працюють у сфері регіонального розвитку та економічної трансформації постконфліктних територій, останнім часом частіше звертають увагу на інтеграцію структурних та стратегічних підходів. Зокрема, у вітчизняних дослідженнях розглядається продуктивна спроможність економіки регіонів як ключовий чинник довгострокового зростання, що враховує ризики, інституційні обмеження та соціально-економічні детермінанти [1]. Це праці мають значний теоретичний потенціал, але зосереджують увагу здебільшого на узагальненні чинників продуктивності, а не на формуванні цілісної категорії стратегічної спроможності як системного феномена. В науковій літературі також досліджується економічна безпека як

складова сталою розвинутою та конкурентоспроможності регіонів у кризових умовах [2], що є важливим для розуміння детермінант регіонального розвитку, проте вони не концентрують увагу на специфіці постконфліктних регіонів як окремого феномена, що передбачає суттєві відмінності у логіці економічної динаміки після конфлікту.

Економічні механізми відновлення та конкурентоспроможності постконфліктних регіонів було проаналізовано у праці [3] у контексті цифрової трансформації та інституційних обмежень, де автори підкреслили необхідність комплексних заходів і взаємопов'язаності інструментів політики, що стимулює розвиток, але водночас вони не надали узагальнену модель спроможності регіону як інтегрованого феномена.

У роботі [4] автори розглядають інноваційні стратегії ЄС для економічного відновлення постконфліктних регіонів, що включають цифровізацію, підтримку малого та середнього бізнесу, інфраструктурну модернізацію та «зелені» технології, але ці підходи радше орієнтовані на адаптацію практик європейських країн, ніж на побудову теоретично обґрунтованої моделі стратегічної спроможності. Висновки авторів важливі для адаптації механізмів, але не розкривають методичних основ оцінювання та структурної взаємодії факторів спроможності.

У ширшому академічному контексті, є кілька емпіричних досліджень на рівні макрорегіонів [5], та, зокрема, аналіз економічних наслідків збройних конфліктів у колишній Югославії [6], але ці роботи рідко інтегрують стратегічні економічні компоненти у цілісну спроможність регіону.

Попри значні досягнення у вивченні окремих елементів регіонального розвитку, постає кілька важливих прогалин. По-перше, більшість наукових праць аналізують інструменти, детермінанти чи окремі стратегії без побудови загальної категоріальної моделі, яка поєднувала б різні складові спроможності у контексті постконфліктної трансформації. По-друге, відсутні узагальнені методичні підходи до оцінювання такої спроможності як інтегрованої системи, здатної забезпечити перехід від стабілізації до довгострокового зростання. І, по-третє, слабко представлені в літературі підходи, що враховують фазову динаміку та взаємодію складових у контексті ризиків вторинної дестабілізації та економічної безпеки. Наявні підходи переважно зосереджуються на окремих факторах або інструментах відновлення, не поєднуючи їх у системну модель та не пропонуючи методичних орієнтирів для оцінювання такої спроможності, що зумовлює необхідність теоретичного осмислення категорії стратегічної спроможності та її економічної інтерпретації в умовах постконфліктної трансформації.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є теоретичне обґрунтування економічної сутності стратегічної спроможності постконфліктного регіону, формування її структурної моделі та розроблення методичних засад оцінювання в контексті довгострокового економічного розвитку.

Дослідження ґрунтується на розгляді постконфліктного регіону як цілісної соціально-економічної системи, в межах якої стратегічна спроможність формується через взаємодію ресурсних, інституційних, управлінських і безпекових компонентів. Для уточнення економічного змісту цієї категорії застосовано логіко-структурний аналіз та узагальнення наукових підходів до регіональної спроможності й економічної стійкості. Порівняння вітчизняних і зарубіжних досліджень дало змогу окреслити наявні теоретичні обмеження та обґрунтувати структурну модель стратегічної спроможності й підходи до її оцінювання в контексті довгострокового економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «спроможність» у регіональних дослідженнях формувалося поступово – воно розвивалося разом із ширшими теоріями регіональної економіки та розвитку. Традиційні підходи в регіональній економіці концентрувалися на накопиченні капіталу, структурних перевагах територій та продуктивності праці, проте не завжди враховували здатність регіональної системи реагувати на зовнішні шоки та трансформуватися [7].

У межах інституційної економіки поняття «інституційна спроможність» (institutional capacity) набуло значущості через трактування інститутів як «правил гри», що визначають ефективність прийняття рішень, координують дії суб'єктів економічної діяльності та формують інвестиційний клімат. Інституційна спроможність регіонів у цьому контексті розглядається як здатність місцевих інститутів забезпечувати сталість суспільних угод, координацію політик та підтримку економічної активності. В економічних оглядах підкреслюється, що якість інституцій на пряму впливає на здатність регіональної економіки адаптуватися та розвиватися після кризових подій [8].

Паралельно у регіональних студіях розвивалося поняття «регіональна спроможність» (regional capacity), що охоплює не лише інституційні аспекти, а й ресурси, технології, людський капітал та інноваційну базу. Такий підхід, зокрема в дослідженнях з економічної географії, підвищує увагу до здатності територій не лише витримувати шоки, а й адаптуватися та трансформуватися в новому середовищі [7].

Ставши популярним насамперед у дослідженнях економічної географії та регіональної політики, концепт «адаптивна спроможність» (resilience capacity) акцентує на здатності регіональної економіки не лише протистояти та відновлюватися

після зовнішніх шоків, але й зберігати або навіть поліпшувати свої характеристики у довгостроковій перспективі. Регіональна економічна стійкість визначається як здатність території адаптуватися до змін, відновитися після потрясінь і продовжувати економічний розвиток – акцент, що виходить за межі простого повернення до попереднього стану [7], [9].

Попри те, що ці підходи розвивалися незалежно в різних дисциплінах, вони мають спільний виклик: жоден із них сам по собі не пропонує цілісної економічної категорії, що інтегрує ресурси, інституції, управління та адаптивність у контексті постконфліктного розвитку. Наприклад, *resilience*-підходи добре описують реакцію на шоки, але рідко включають економічну динаміку після конфлікту як тривалий процес трансформації; аналогічно, інституційні концепції часто концентруються на якості управління, не формуючи узагальненої моделі спроможності [7], [9].

Крім того, дослідження впливу конфліктів на економіку показують, що збройні сутички мають суттєві негативні наслідки для економічної діяльності. У макроекономічних моделях зафіксовано, що конфлікти супроводжуються зниженням виробництва, інвестицій і торгівлі, що може тривати роками після завершення бойових дій [10]. У роботах, присвячених постконфліктному відновленню, наголошується, що навіть після формальної стабілізації потреба в активних політиках розвитку залишається високою через втрачені людські та матеріальні ресурси, зниження інвестиційної привабливості та руйнацію інфраструктури – фактори, що підсилюють потребу у комплексному підході до спроможності регіону.

Аналіз існуючих теоретичних позицій показує, що хоча поняття спроможності зазнало значного розвитку в економічній літературі, воно ще не сформоване як інтегрована економічна категорія, що відображає комплексну здатність постконфліктних регіонів до довгострокового економічного розвитку. Такий огляд окреслює наукову нішу для подальшого теоретичного осмислення стратегічної спроможності як системної характеристики регіонального розвитку.

Осмислення стратегічної спроможності постконфліктного регіону потребує виходу за межі традиційного переліку факторів розвитку. У постконфліктних умовах економічна система функціонує в середовищі підвищеної невизначеності, структурних розривів і ризику повторної дестабілізації. За таких обставин визначальним стає не стільки обсяг наявних ресурсів, скільки здатність регіону мобілізувати їх, координувати через інституційні механізми та спрямовувати на довгострокові цілі розвитку. Саме ця інтегрована здатність і становить зміст стратегічної спроможності.

У межах даного дослідження стратегічну спроможність постконфліктного регіону пропонується трактувати як інтегровану економічну здатність регіональної соціально-економічної системи

забезпечувати стабілізацію, структурну трансформацію та розширене відтворення в довгостроковій перспективі шляхом ефективної мобілізації ресурсів, відновлення й розвитку інституцій та координації управлінських рішень, що в сукупності забезпечують формування внутрішніх драйверів розвитку в умовах підвищених ризиків і невизначеності. Стратегічна спроможність у такому розумінні відображає не лише поточну функціональну стійкість регіону, а його здатність формувати та підтримувати адаптивну траєкторію економічного зростання, мінімізуючи кумулятивний вплив повторних шоків. На відміну від вузьких інтерпретацій спроможності як адміністративної, фінансової чи резильєнтної характеристики, запропоноване визначення підкреслює її системний, відтворювальний та стратегічно орієнтований економічний характер.

Важливо відмежувати стратегічну спроможність від суміжних категорій, з якими вона часто ототожнюється. Ресурсний потенціал відображає сукупність матеріальних, трудових, фінансових та природних ресурсів, що можуть бути залучені до господарського обороту. Проте наявність ресурсів сама по собі не гарантує їх продуктивного використання, особливо в умовах постконфліктної фрагментації економічного простору. Стратегічна спроможність не зводиться до обсягу ресурсів, а характеризує здатність їх структурованого поєднання та трансформації відповідно до стратегічних пріоритетів.

Подібним чином конкурентоспроможність регіону традиційно оцінюється через рівень продуктивності, інноваційності або привабливості для інвесторів. Однак конкурентоспроможність фіксує радше результативний стан економіки на певному етапі, тоді як стратегічна спроможність відображає процесуальну здатність формувати й підтримувати ці результати у довгостроковій перспективі. У цьому сенсі конкурентоспроможність можна розглядати як прояв реалізованої спроможності, тоді як стратегічна спроможність є її передумовою.

Економічна природа стратегічної спроможності проявляється в інтеграції трьох ключових вимірів - ресурсного, інституційного та управлінського. Ресурсний вимір забезпечує матеріальну основу розвитку, інституційний - правила взаємодії та передбачуваність економічного середовища, управлінський - здатність формувати та реалізовувати стратегічні рішення. Їхня узгодженість визначає ефективність структурної трансформації регіональної економіки. Порушення балансу між цими компонентами знижує здатність регіону адаптуватися до нових викликів і підвищує вразливість до повторних шоків.

Динамічний характер стратегічної спроможності полягає у змінності її структурних пріоритетів залежно від фази постконфліктного розвитку. На етапі

стабілізації визначального значення набуває відновлення базових інституцій і мінімізація ризиків, тоді як у фазі трансформації акцент зміщується на інвестиційні процеси, інноваційну активність і диверсифікацію економіки. У довгостроковій перспективі стратегічна спроможність проявляється у здатності регіону не лише відновитися, а й сформувати нову якість економічного зростання.

Таким чином, у системі довгострокового економічного розвитку стратегічна спроможність виступає системоутворюючою категорією, що поєднує ресурси, інститути та управління в єдину логіку розвитку. Вона забезпечує перехід від відновлення до трансформації, формує передумови стійкості до повторних дестабілізацій і створює основу для

нарощування конкурентних переваг. Саме через призму стратегічної спроможності постконфліктний регіон може розглядатися не лише як об'єкт відбудови, а як активний суб'єкт довгострокового економічного розвитку.

Розкриття економічної природи стратегічної спроможності потребує її структуризації. У межах дослідження стратегічна спроможність постконфліктного регіону структурована за п'ятьма взаємопов'язаними складовими: ресурсною, інституційною, управлінською, соціально-економічною та безпековою, що дозволяє відобразити як матеріальну основу розвитку, так і механізми організації та захисту від повторних шоків (табл. 1).

Таблиця 1. **Модель стратегічної спроможності постконфліктного регіону**

Складова стратегічної спроможності	Економічний зміст	Функція
Ресурсна	Матеріальні, фінансові, інфраструктурні та людські ресурси	Формує базу економічної діяльності
Інституційна	Якість регуляторного середовища та взаємодії акторів	Забезпечує передбачуваність і довіру
Управлінська	Здатність формувати та реалізовувати стратегію	Координує трансформаційні процеси
Соціально-економічна	Людський капітал, підприємництво, інновації	Генерує внутрішню динаміку розвитку
Безпекова	Стійкість до внутрішніх і зовнішніх ризиків	Мінімізує ймовірність повторних шоків

Джерело: сформовано авторами

Ресурсна складова формує матеріальну та фінансову базу стратегічної спроможності. Вона охоплює виробничий потенціал, трудові ресурси, інфраструктуру, інвестиційні можливості та доступ до зовнішнього фінансування. Проте в постконфліктних умовах ресурсна база часто є фрагментованою або частково втраченою, тому вирішального значення набуває не лише її обсяг, а й здатність до відновлення та диверсифікації.

Інституційна складова визначає якість правил і механізмів взаємодії економічних суб'єктів. Вона охоплює ефективність місцевого самоврядування, прозорість регуляторного середовища, рівень довіри між бізнесом і владою, а також здатність інституцій забезпечувати передбачуваність економічної політики. У постконфліктному регіоні саме інституційна спроможність створює основу для залучення інвестицій і мінімізації транзакційних витрат.

Управлінська складова відображає здатність регіональної влади та місцевих акторів формувати й реалізовувати стратегічні рішення. Йдеться про

наявність стратегічного бачення розвитку, координацію між рівнями управління, здатність адаптувати політику до змін середовища. Управлінська спроможність відіграє роль інтегратора, який поєднує ресурсні можливості з інституційними рамками.

Соціально-економічна складова характеризує якість людського капіталу, рівень зайнятості, підприємницьку активність, інноваційний потенціал та соціальну згуртованість. У постконфліктному середовищі вона набуває особливої ваги, оскільки відновлення довіри, повернення населення та формування нових економічних зв'язків є передумовою стабільного розвитку.

Безпекова складова забезпечує захищеність економічної системи від внутрішніх і зовнішніх загроз. Йдеться не лише про фізичну безпеку, а й про економічну безпеку, стійкість до фінансових, енергетичних та логістичних ризиків. У структурі стратегічної спроможності цей компонент виконує стабілізуючу функцію, зменшуючи ймовірність повторної дестабілізації.

Запропонована модель має інтегративний характер. Жодна зі складових не є самодостатньою: надлишок ресурсів за слабких інституцій не забезпечує розвитку; ефективне управління без ресурсної бази обмежене; високий рівень підприємницької активності без безпекових гарантій залишається нестійким. Також зростання однієї складової без відповідного розвитку інших не забезпечує пропорційного зростання стратегічної спроможності. Саме узгодженість і взаємодія компонентів формують стратегічну спроможність як системну характеристику. Окрім цього, модель має динамічний вимір. На різних етапах постконфліктної трансформації вагомість окремих складових змінюється: на етапі стабілізації домінує безпекова й інституційна складові, у фазі трансформації – управлінська та ресурсна, а в довгостроковій перспективі – соціально-економічна як джерело внутрішнього зростання. Така фазова мінливість підтверджує, що стратегічна спроможність є не статичним станом, а процесом постійного відтворення та адаптації.

Для постконфліктного регіону принципово важливо не лише що саме формує стратегічну спроможність, а й як і в якій послідовності її складові активізуються, посилюються або, навпаки, втрачають пріоритетність у процесі відновлення та розвитку.

Стратегічна спроможність постконфліктного регіону формується як поетапний процес, у межах якого змінюється роль і значущість її окремих компонентів. На початкових етапах ключового значення набувають ті складові, що забезпечують базову стабілізацію системи та зниження рівня невизначеності. У подальшому, зі зменшенням безпекових ризиків і відновленням інституційної керованості, акценти поступово зміщуються у бік розвитку, трансформації та довгострокового зростання.

На етапі постконфліктної стабілізації домінуючою є безпекова та інституційна складові стратегічної спроможності. Саме вони створюють мінімально необхідні умови для відновлення економічної активності, повернення населення та формування довіри до регіональної влади. У цей період ресурси та управлінські можливості, як правило, залишаються обмеженими, а стратегічні рішення мають переважно антикризовий характер.

У фазі відновлення та трансформації зростає значущість управлінської й ресурсної складових. На цьому етапі стратегічна спроможність проявляється

через здатність регіону мобілізувати внутрішні та зовнішні ресурси, інтегрувати допомогу у довгострокові програми розвитку та перейти від ситуативних рішень до формування стратегічних пріоритетів. Інституційна спроможність у цей період виконує функцію «якоря», який забезпечує узгодженість рішень і запобігає фрагментації політик.

У довгостроковій перспективі, коли базові ризики мінімізовані, провідну роль починає відігравати соціально-економічна складова. Саме вона визначає здатність регіону генерувати внутрішні джерела зростання, розвивати підприємництво, інновації та людський капітал. Безпекова та інституційна компоненти при цьому не втрачають значення, однак переходять у підтримувальний режим, забезпечуючи стійкість до повторних шоків і зовнішніх впливів.

Зміна пріоритетності складових стратегічної спроможності постконфліктного регіону відображає перехід від виживання до розвитку та дозволяє розглядати стратегічну спроможність не як фіксований набір характеристик, а як процес цілеспрямованого нарощування здатності регіональної системи до довгострокового економічного зростання в умовах невизначеності.

Оцінювання стратегічної спроможності постконфліктного регіону, яке дозволяє порівнювати регіони, відстежувати динаміку змін і обґрунтовувати управлінські рішення, ґрунтується на поєднанні системного та економічного підходів, що дає змогу врахувати як кількісні параметри розвитку, так і якісні характеристики інституційного середовища. Разом з тим, оцінювання потребує системи принципів, які дозволяють врахувати фазовий характер відновлення, різну чутливість компонентів спроможності до управлінських рішень, а також здатність регіональної економіки протидіяти повторним шокам. У цьому контексті принципи оцінювання виконують не лише методичну, а й концептуальну функцію, оскільки визначають логіку відбору показників і спосіб інтерпретації отриманих результатів (табл. 2).

Запропонована система принципів дозволяє розглядати оцінювання стратегічної спроможності не як статичну діагностику стану регіону, а як інструмент аналізу його здатності до довгострокового економічного розвитку в умовах постконфліктної нестабільності. Водночас принципи набувають практичного значення лише за умови їх трансформації у систему конкретних економічних показників, здатних відобразити інтегрований, динамічний та шокостійкий характер стратегічної спроможності.

Таблиця 2. **Принципи оцінювання стратегічної спроможності постконфліктного регіону**

Принцип	Зміст
Інтегрованості	Оцінювання ґрунтується на взаємопов'язаному аналізі ресурсних, інституційних, управлінських, соціально-економічних і безпекових складових, які формують стратегічну спроможність не ізольовано, а як єдину систему
Динамічної релевантності	Значущість окремих складових і показників визначається з урахуванням етапу постконфліктного розвитку регіону та змін зовнішнього середовища
Адаптаційної спрямованості	Оцінювання орієнтується на здатність регіональної економіки до трансформації та пристосування до нових умов, а не лише на фіксацію досягнутого рівня розвитку
Стійкості до повторних шоків	У процесі оцінювання враховується здатність регіону зберігати функціональність і відновлювати економічну активність у разі виникнення нових кризових впливів
Управлінської зумовленості	Показники формуються з урахуванням можливості впливу на них через інструменти регіональної економічної політики та стратегічного управління
Контекстної чутливості	Методика оцінювання адаптується до специфіки постконфліктного середовища, рівня руйнувань та інституційних обмежень конкретного регіону
Випереджальної орієнтації	Оцінювання спрямоване на виявлення потенційних траєкторій розвитку та прихованих обмежень, що можуть визначати довгострокову економічну динаміку

Джерело: сформовано авторами

Відповідно до інтегрованого та динамічного трактування стратегічної спроможності її оцінювання не може обмежуватися фіксацією поточного соціально-економічного стану регіону. Запропонована система показників орієнтована на вимірювання здатності регіональної економіки до відновлення, структурної трансформації та протидії повторним

шокам. У зв'язку з цим показники згруповано за складовими стратегічної спроможності з урахуванням їх ресурсного, інституційного, управлінського, соціально-економічного та безпекового змісту, а також доповнено індикаторами динаміки й адаптації (табл. 3).

Таблиця 3 – **Показники стратегічної спроможності постконфліктного регіону**

Складова стратегічної спроможності	Ключові показники	Економічний зміст
Ресурсна	Темп відновлення капітальних інвестицій; частка модернізованих виробничих потужностей; коефіцієнт диверсифікації економічної діяльності; динаміка зайнятості	Відображає здатність регіону не лише акумулювати ресурси, а й відтворювати та трансформувати їх у процесі розвитку
Інституційна	Стійкість регуляторного середовища; частка виконаних стратегічних програм; динаміка інституційної спроможності місцевого управління; індикатори довіри економічних агентів	Характеризує здатність інституцій забезпечувати передбачуваність економічних умов і підтримувати довгострокові рішення
Управлінська	Швидкість реакції на кризові зміни; рівень залучення зовнішніх ресурсів; ефективність міжсекторальної координації; адаптивність стратегічних документів	Визначає здатність формувати та коригувати стратегічні пріоритети в умовах невизначеності
Соціально-економічна	Темп відновлення підприємницької активності; частка МСП у структурі економіки; показники людського капіталу; міграційний баланс	Відображає внутрішню динаміку розвитку та потенціал формування стійких джерел економічного зростання
Безпекова	Рівень енергетичної автономності; фінансова стійкість місцевих бюджетів; логістична надійність; частота та глибина економічних збоїв	Характеризує здатність регіону зберігати функціональність економічної системи в умовах повторних ризиків

Джерело: сформовано авторами

Запропонована система показників стратегічної спроможності постконфліктного регіону має комбінований характер, поєднуючи індикатори поточного стану з показниками динаміки

відновлення, структурної трансформації та стійкості до повторних ризиків. Такий підхід дозволяє інтерпретувати стратегічну спроможність не як статичну характеристику розвитку, а як здатність регіональної економіки до відтворення, адаптації та довгострокового зростання. Узагальнення результатів оцінювання може здійснюватися шляхом інтеграції показників у межах запропонованої структурної моделі, що забезпечує їх системну узгодженість і можливість використання в процесі стратегічного планування та формування регіональної економічної політики. Інтегральна оцінка має враховувати комплементарність складових, оскільки їх взаємодія формує додатковий ефект, який не відображається простим сумуванням показників. Конкретні параметри агрегування та їх варіативність визначаються залежно від аналітичної мети та етапу постконфліктної трансформації, що відкриває можливості для подальшої емпіричної апробації запропонованого підходу.

Висновки. Проведене дослідження дало підстави обґрунтувати стратегічну спроможність постконфліктного регіону як інтегровану характеристику його здатності до довгострокового економічного розвитку в умовах підвищених ризиків і трансформаційної нестабільності. Запропоноване трактування акцентує не на сукупності ресурсів чи поточних результатах господарювання, а на узгодженості ресурсних, інституційних та управлінських механізмів, що забезпечують відтворювальний та адаптивний характер регіональної економіки.

Осмилення існуючих підходів до категорії «спроможність» у регіональних та інституційних

дослідженнях дозволило виявити їх фрагментарність у контексті постконфліктного розвитку. У більшості випадків увага зосереджується на окремих аспектах – інституційній місткості, управлінській ефективності чи резильєнтності, тоді як взаємозв'язок між ними залишається недостатньо формалізованим. Запропонована концепція стратегічної спроможності долає цю обмеженість через поєднання п'яти взаємопов'язаних складових, що функціонують у межах єдиної структурної моделі.

Розроблена структурна модель і логіка формування стратегічної спроможності враховують фазовість постконфліктної трансформації, що дозволяє інтерпретувати розвиток регіону як послідовність змін у співвідношенні стабілізаційних, відновлювальних і трансформаційних компонентів. У цьому контексті спроможність набуває динамічного виміру та постає як процес постійної адаптації економічної системи до нових викликів.

Запропонована система принципів та показників створює методичне підґрунтя для оцінювання стратегічної спроможності з урахуванням динаміки відновлення, структурної перебудови та шокостійкості регіональної економіки. Її використання дає можливість поєднати деталізований аналіз окремих компонентів із узагальнюючою оцінкою стану та потенціалу розвитку, що підсилює обґрунтованість стратегічних рішень у сфері регіональної політики.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною апробацією запропонованого підходу, уточненням параметрів інтеграції показників та розробленням інструментарію практичного застосування моделі в системі стратегічного планування постконфліктного відновлення.

Література:

1. Продуктивна спроможність економіки регіонів: оцінювання потенціалу та чинники зростання : наук. вид. / ред. С. Шульц. Львів : ДУ Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України, 2023. 140 с.
2. Білик Р. Детермінанти регіонального розвитку у вимірі економічної безпеки України : монографія. Львів : Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України, 2016. 352 с.
3. Шандова Н., Генс О., Годунов С. Економічні механізми відновлення та підвищення конкурентоспроможності постконфліктних регіонів. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2025. Т. 344, № 4. С. 197-202. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-26>
4. Petrenko V., Karnaushenko A. Innovative Strategies of the European Union for the Economic Recovery of Post-conflict Region: Prospects of implementation in Ukraine. *Economic scope*. 2024. No. 193. P. 66-73. URL: <https://doi.org/10.30838/ep.193.66-73>
5. Development of an interdisciplinary framework for post-conflict economic recovery of countries within the paradigm of international economic relations / V. Hramotniev et al. *Technology audit and production reserves*. 2025. Vol. 4, no. 4(84). P. 69-76. URL: <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.334888>
6. Keseljovic A., Nikolic S., Spruk R. Ethnic Conflicts, Civil War and Economic Growth: Region-Level Evidence from former Yugoslavia. *General Economics*. 2025. Vol. 1. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2505.02431>
7. Mayor M., Ramos R. Regions and Economic Resilience: New Perspectives. *Sustainability*. 2020. Vol. 12, no. 11. P. 4693. URL: <https://doi.org/10.3390/su12114693>
8. Rachdi A., Yahyaoui R. Regions, Institutions, and Resilience: Understanding the Factors of Economic Stability at the Regional Level: The Case of Italy?. *International Journal of Research in Economics and Finance*. 2025. Vol. 2, no. 6. P. 59-74. URL: <https://doi.org/10.71420/ijref.v2i6.133>
9. Sutton J., Mendez P., Arku G. Regional economic resilience and post-crisis growth paths: hysteresis and homeorhesis. *Journal of Economic Geography*. 2025. P. 1-18. <https://doi.org/10.1093/jeg/lbaf034>
10. Le T.-H., Bui M.-T., Uddin G. S. Economic and social impacts of conflict: A cross-country analysis. *Economic Modelling*. 2022. P. 105980. URL: <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2022.105980>

References:

1. Shults, S. (Red.). (2023). *Produktyvna sprovmozhnist ekonomiky rehioniv: otsiniuvannia potentsialu ta chynnyky zrostannia*. DU Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I.Dolishnoho NAN Ukrainy.
2. Bilyk, R. (2016). *Determinanty rehionalnoho rozvytku u vymiri ekonomichnoi bezpeky Ukrainy*. Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy.
3. Shandova, N., Hens, O., & Hodunov, S. (2025). Economic Mechanism for the Recovery and Enhancement of competitiveness in Post-conflict Regions. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 344(4), 197-202. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-26>.
4. Petrenko, V., & Karнаushenko, A. (2024). Innovative Strategies of the European Union for the Economic Recovery of Post-conflict Region: Prospects of implementation in Ukraine. *Economic scope*, (193), 66–73. <https://doi.org/10.30838/ep.193.66-73>.
5. Hramotniev, V., Buriachenko, A., Obolenska, T., & Logvinov, P. (2025). Development of an interdisciplinary framework for post-conflict economic recovery of countries within the paradigm of international economic relations. *Technology Audit and Production Reserves*, 4(4(84)), 69–76. <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.334888>.
6. Keseljevic, A., Nikolic, S., & Spruk, R. (2025). Ethnic Conflicts, Civil War and Economic Growth: Region-Level Evidence from former Yugoslavia. *General Economics*, 1. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2505.02431>.
7. Mayor, M., & Ramos, R. (2020). Regions and Economic Resilience: New Perspectives. *Sustainability*, 12(11), 4693. <https://doi.org/10.3390/su12114693>.
8. Rachdi, A., & Yahyaoui, R. (2025). Regions, Institutions, and Resilience: Understanding the Factors of Economic Stability at the Regional Level: The Case of Italy? *International Journal of Research in Economics and Finance*, 2(6), 59–74. <https://doi.org/10.71420/ijref.v2i6.133>.
9. Sutton, J., Mendez, P., & Arku, G. (2025). Regional economic resilience and post-crisis growth paths: hysteresis and homeorhesis. *Journal of Economic Geography*, 1–18. <https://doi.org/10.1093/jeg/lbaf034>.
10. Le, T.-H., Bui, M.-T., & Uddin, G. S. (2022). Economic and social impacts of conflict: A cross-country analysis. *Economic Modelling*, 105980. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2022.105980>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License